

KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM

TAXNER-TÓTH ERNŐ

*Kölcsey és Vörösmarty
kora és szelleme*

Debrecen, 1996

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	3
A romantika kora?	3
MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÁS	5
I. Európai változások	5
A sokszorosítás (nyomtatás)	5
A sokszorosítás következményei	6
A szépirodalom „születése”	6
Európa világhuralmi törekvése	7
Az egyéniség és a köz	7
Közjó, közboldogság és haszonelvűség	9
Nyilvánosság	9
II. Hazai változások	10
A magyar világ	10
Hazai művelődés	11
A magyar alkotmány	11
Az 1790 utáni változások	12
Tudás és újság	13
Magyar nyelvű színjátszás	14
Pest	15
Színjátszás a XIX. század elején	16
III. A reformkor kibontakozása	18
Történelmi változások	18
Folyóiratok, almanachok	18
Magyar Tudós Társaság	20
Az 1825-ös országgyűlés	20
Széchenyitől Eötvösig	21
Az érdekegyesítés eszméje az 1832-es országgyűlésen	22
IV. Irodalmi változások	25
Kazinczy szerepe	25
Kazinczy műveltségeszménye	26
Kisfaludy Károly „berobbanása”	28
A Stibor vajda	29
Az Irene	30
Közönségsiker keresése – más eszközökkel	32
Kisfaludy, a költő és kultusza	33
V. Polgárosodás	35
Ház és haza	35
Ipar- és képzőművészet	36
Zene, tánc	37
Nemzeti Színház	39

A szépirodalom jelentősége	40
KÖLCSEY FERENC (1790–1838)	41
I. Pályakezdése	41
Család és iskola	41
Kazinczy „iskolája”	42
Pest	42
Álmosd	43
Mi a poézis?	44
Az andalgások	46
Génius száll... ..	46
A Jegyváltó	47
Ábránd	47
Érzelmi kielégítetlenség	47
II. A péceli fordulat: az önkifejezés új formái	48
Irány: Bécs	48
Új hangok	48
A Rákos Nymphájához és az Elfojtódás	49
A reményhez	50
Iskola és világ: – tanács vagy tanulmány?	51
III. A Tudományos Gyűjtemény megjelenése	52
Újból Pesten	52
— A Csokonai-kritika	52
— A Berzsényi-kritika	54
A Berzsényi-kritika következményei	55
Rákóczi hajh... ..	56
Lasztóc	57
IV. Élet és irodalom: újabb fordulat	58
Versek 1823 előtt	58
A Hymnus	60
— Vanitatum Vanitas	60
Közjáték	62
Kétség, nyugtalanság	63
A Mohács	64
— Kritika és játékszín	66
— Nemzeti hagyományok: embersors	67
Közbevetés: Töredékek a vallásról	68
Nemzeti hagyományok: az ember és világ viszonya	69
Nemzeti hagyományok: a költő lehetőségei	70
Nemzeti hagyományok: a fejlődés kérdése	71
Nemzeti hagyományok: erkölcsi kötelesség	72
V. A politikus	72
Föllépése Szatmár megyében	72
Haza és haladás	74
— Az Országgyűlési napló	74
VI. Pozsony után	75
Új élmények hatásai	75
Két emlékbeszéd	76
— A Parainesis	76

Az utolsó dalok	77
Zrínyi szerepében: először	78
Zrínyi szerepében: másodszer	79
Zrínyi dala: „A méreg ég...”	79
Kitekintés	81
VÖRÖSMARTY MIHÁLY (1800–1855)	82
I. Lírai pályakezdése	82
Iskolái	82
Költői tanulmányai	83
Alkalmi költészet	84
A völgyi lakos	85
Helvilához	86
Földi menny	87
Helvila halálán	88
Az első siker után	88
Vágy	90
A magány és erőszak	92
Szép Ilonka	93
II. Az epikus költő	94
Műfajválasztása	94
Zalán futása: történelmi téma	96
Zalán futása: az emberi tényező	96
Zalán futása: költészet	97
Cserhalom, Eger	98
Tündérvölgy, A Délsziget, Magyarvár, A rom, A két szomszédvár	99
III. A drámaíró	99
Az elbúsult deák	99
A Salamon-dráma	100
A bujdosók	102
IV. A Csongor és Tünde	104
Rejtelmes egység	104
Hármas utak	107
Az emberlét titkai	110
A vándorút	113
„S boldog alkotójuk – én”	117
Ellentétek – ellentmondások	120
A Csongor és Tünde filozófiája	122
Író és közönség	123
A színház szolgálatában	124
V. Az érett lírikus	125
Műfaji kérdések	125
Népdalok hangján	126
Alkalmak ösztönző hatása	128
A nők közéleti szerepe	130
A Laurához írott versek	131
A merengőhöz	133
Keserű pohár	134
A közönségteremtő	135

Alkalmi versek	136
Liszt Ferenchez	138
A Fóti dal	139
Rossz és jó bor	141
Erősödő politikai küzdelmek sodrában	142
Országháza	144
Mi baj?, Jóslat, Harci dal	145
V. Csúcsok	147
A Szózat	147
A Guttenberg-alumba	148
Gondolatok a könyvtárban	149
Az emberek és az Ember élete	152
Az Előszó	155
A vén cigány	158
Zárszó	160
 TARTALOMJEGYZÉK	 163

Debreceni Egyetemi Könyvtár
Lelt.

23.118 - 1999